

โลกทัศน์ของชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยที่สะท้อนจากลักษณะนามของคำนามเรียกสิ่งมีชีวิต

นางปิยวลี อึ้งสวัสดิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

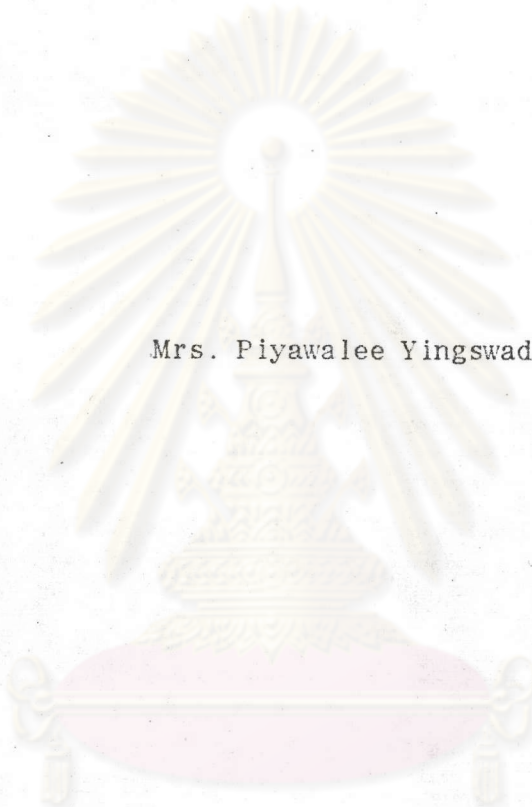
ISBN 974-577-422-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016972

J10309984

WORLDVIEWS OF THE SIX HILLTRIBES IN THAILAND AS
REFLECTED IN CLASSIFIERS FOR ANIMATE NOUNS

Mrs. Piyawalee Yingswadi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-422-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โลกทัศน์ของชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยที่สะท้อนจากลักษณะนาม
ของค่านามเรียกสิ่งมีชีวิต

โดย

นางปิยวดี อึ้งสวัสดิ์

ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

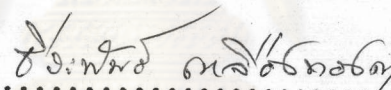
อาจารย์ที่ปรึกษา

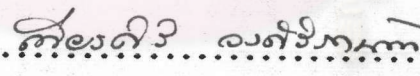
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี วงศ์วิภาณนท์

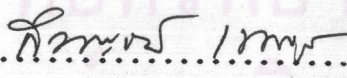
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิษกรภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี วงศ์วิภาณนท์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนนา)

ปิยวลี ยิ่งสวัสดิ์ : โลกทัศน์ของชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยที่สะท้อนจากลักษณะนามของ
คำนามเรียกสิ่งมีชีวิต (WORLDVIEWS OF SIX HILLTRIBES IN THAILAND AS
REFLECTED IN CLASSIFIERS FOR ANIMATE NOUNS) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์, 181 หน้า. ISBN 974-577-422-7.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาชาวเขา 6 ภาษาใน
ประเทศไทยได้แก่ ภาษาม้งดำ เมียน-เย้า ลำหู่ซี อะข่า สีซู และกะเหรี่ยงสะกอ โดยศึกษาจากลักษณะนาม
ของคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตด้วยวิธีการวิเคราะห์ความหมายของคำนามแนวอรรถศาสตร์

ผลของการศึกษาพบว่าคำลักษณะนามสำหรับสิ่งมีชีวิตสามารถสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งมี
ชีวิตของเจ้าของภาษาได้ดังนี้ ความมากมายของจำนวนลักษณะนามในภาษาชาวเขาสะท้อนให้เห็นถึงความ
หายาบ-ละเอียดในการจำแนกสิ่งมีชีวิต ภาษาลำหู่ซีเป็นภาษาที่มีคำลักษณะนามใช้มากที่สุดและภาษาสีซูมีคำ
ลักษณะนามใช้น้อยที่สุดแสดงว่าผู้พูดภาษาลำหู่ซีมีโลกทัศน์ในเรื่องสิ่งมีชีวิตละเอียดที่สุดในกลุ่มผู้พูดภาษาชาวเขา
ส่วนผู้พูดภาษาสีซูมีโลกทัศน์หายาบที่สุด

เกณฑ์หรืออรรถลักษณะที่ผู้พูดภาษาชาวเขาใช้ในการแบ่งกลุ่มสิ่งมีชีวิตได้สะท้อนให้เห็นการมองสิ่ง
มีชีวิตในด้านต่าง ๆ ทั้งการมองสิ่งมีชีวิตเดี่ยวและการมองสิ่งมีชีวิตกลุ่ม สำหรับโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยว
นั้นพบว่าผู้พูดภาษาชาวเขาทุกภาษาแยกโลกของมนุษย์และโลกของสัตว์และมองว่าสัตว์บางชนิดเป็นสิ่งของโดย
ผู้พูดภาษาม้งดำ ลำหู่ซี และอะข่า มองจากเปลือกของสัตว์ ภาษาเมียน-เย้า กับภาษากะเหรี่ยงสะกอ มอง
จากรูปร่างของสัตว์ ส่วนผู้พูดภาษาสีซูนั้นมองสัตว์ทุกประเภทกับสิ่งของเป็นกลุ่มเดียวกัน ในเรื่องของการรวม
กลุ่มของสิ่งมีชีวิตพบว่าชาวเขาได้มองการจับกลุ่มเป็นหลายมิติ ลักษณะการจับกลุ่มที่พบทุกภาษาคือการสังกลุ่มที่
เป็นเผ่าเดียวกันหรือพันธุ์เดียวกัน และการจับกลุ่มที่พบในบางภาษาได้แก่การรวมเป็นคู่ ปรากฏใน
ภาษาเมียน-เย้า ม้งดำ ลำหู่ซี อะข่า และสีซู การจับกลุ่มโดยพิจารณาเรื่องระยะห่างของสมาชิกในกลุ่ม
ในภาษาเมียน-เย้าและม้งดำ การเป็นลูกท้อเดียวกันหรือคอรอกเดียวกันปรากฏในภาษาม้งดำ ลำหู่ซี อะข่า
สีซู และกะเหรี่ยงสะกอ การรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการเรียงเป็นแถวหรือกองกลุ่มกันปรากฏในภาษา
ลำหู่ซี อะข่า และกะเหรี่ยงสะกอ และการจับกลุ่มที่ดูจากความมากมายของจำนวนสิ่งมีชีวิตปรากฏเฉพาะ
ในภาษาลำหู่ซี

จากความคล้ายคลึงและความแตกต่างของเกณฑ์ที่ชาวเขาใช้ในการแบ่งกลุ่มสิ่งมีชีวิตนี้สะท้อนให้
เห็นถึงความใกล้ชิดทางโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาชาวเขาบางภาษาคือ ภาษาเมียน-เย้ากับภาษาม้งดำ และ
ภาษาลำหู่ซี อะข่า สีซูกับกะเหรี่ยงสะกอ ในกลุ่มภาษาชาวเขา 4 ภาษาที่พบว่าภาษาลำหู่ซี กับภาษา
อะข่า มีโลกทัศน์ที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด ส่วนภาษาสีซูและภาษากะเหรี่ยงสะกอนั้นมีโลกทัศน์บางประการที่
แตกต่างออกไปบ้างจากกลุ่ม

ภาควิชา ภาษาคำศัพท์
สาขาวิชา ภาษาคำศัพท์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ดร.เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์

PIYAWALEE YINGSWADI : WORLDVIEWS OF SIX HILLTRIBES IN THAILAND AS REFLECTED IN CLASSIFIERS FOR ANIMATE NOUNS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PEANSIRI VONGVIPANOND, PH. D. 181 pp.

The study aims at comparing and contrasting worldviews of speakers of six hilltribes in Thailand, Blue Meo, Mien-Yao, Lahu Shi, Akha, Lisu and Skaw Karen as reflected in classifiers for nouns referring to animate beings. The methodology used is componential analysis.

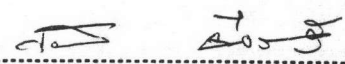
The study reveals the following observations of speakers' worldviews. The difference in number of classifier in each language reflects the difference in degree of complexity in the classification of living beings. Lahu has the largest number, thus a more gross classification system, while Lisu has the smallest number and thus a finer classification system.

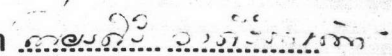
The different criteria used in the classification also reflect different worldviews of speakers of these six languages. In all of them, the distinction is recognized between humans and non-humans. Another phenomenon, found in Blue Meo, Lahu Shi and Lisu is the equating of animals to inanimate objects based on the shell covering the animals. In Mien - Yao and Sgaw Karen, used the shape of animals. Lisu is the only language in which animals and inanimate objects are put together in the same class. As for the group classifiers, it is found that there are multiple dimension groupings. Genetic or breeding grouping is found in all six languages. Pairing exists in all languages except Sgaw Karen. Grouping based on distance among members in the group is found in Mien-Yao and Blue Meo. Manner of grouping, orderly arrangement or haphazard piling is found in Lahu Shi, Akha and Skaw Karen. The size of group is significant only in Lahu Shi,

The similarities and differences in the classification and grouping of animate nouns in the six hilltribe languages reveal difference in the degree of closeness in relationship among these languages, Mien-Yao and Blue Meo seem to form a closer group. So do Lahu Shi and Akha. Lisu and Sgaw Karen both distinguish themselves from all other languages.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาคำสตร์
สาขาวิชา ภาษาคำสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไขหลายครั้ง และให้คำแนะนำอันมีค่าซึ่งแก่ผู้วิจัยตลอดมา นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ที่กรุณาชี้แนะแนวทางและให้ความรู้ในเรื่องภาษาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย และ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ที่กรุณาเสียสละเวลาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทยที่ให้ความร่วมมือในการจัดหาที่พิมพ์เอกสารตลอดจนอำนวยความสะดวกในระหว่างการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณคุณจิราภัสร์ ลิ้มปรีชาติ เพื่อนผู้ร่วมเดินทาง และ แลกเปลี่ยน ตรวจสอบข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณวิรัตน์ วาริชกุลจงเจริญ ที่ได้เอาใจใส่พิมพ์ และ แก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จได้ด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ศรีวิรัตน์ แสงสว่าง และญาติทุกคนที่เป็นกำลังใจสำคัญจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมทั้งคุณจุฬพงศ์ ยิ่งสวัสดิ์ สามิผู้ร่วมเดินทางร่วมทุกข์และร่วมสุขตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์นี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.3 สมมุติฐาน.....	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.5 ขั้นตอนการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	5
บทที่ 2 คำลักษณนามเด็ชวและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา.....	21
2.1 คำลักษณนามเด็ชวและโลกทัศน์ในภาษาล่าหู่.....	22
2.1.1 การใช้คำลักษณนามเด็ชว.....	22
2.1.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	24
2.1.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	27
2.2 คำลักษณนามเด็ชวและโลกทัศน์ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ.....	27
2.2.1 การใช้คำลักษณนามเด็ชว.....	27
2.2.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	30
2.2.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	32
2.3 คำลักษณนามเด็ชวและโลกทัศน์ในภาษาม้งดำ.....	33
2.3.1 การใช้คำลักษณนามเด็ชว.....	33
2.3.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	35
2.3.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	37

	หน้า
2.4 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาเมียน-เฝ้า.....	37
2.4.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว.....	37
2.4.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	40
2.4.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	43
2.5 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาอะซัว.....	43
2.5.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว.....	43
2.5.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	45
2.5.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	47
2.6 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาลีซู่.....	48
2.6.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว.....	48
2.6.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	49
2.6.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	50
2.7 สรุปคำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา.....	51
บทที่ 3 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา.....	52
3.1 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาล่าหู่.....	53
3.1.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	53
3.1.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	54
3.1.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	59
3.2 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาม้งดำ.....	59
3.2.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	59
3.2.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	61
3.2.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	65
3.3 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาเมียน-เฝ้า.....	65
3.3.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	65
3.3.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	67
3.3.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	71

	หน้า
3.4 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาอะช่า.....	71
3.4.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	71
3.4.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	73
3.4.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	77
3.5 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ.....	78
3.5.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	78
3.5.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	79
3.5.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	82
3.6 คำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาลีซู.....	82
3.6.1 การใช้คำลักษณนามกลุ่ม.....	82
3.6.2 ความหมายของคำลักษณนาม.....	83
3.6.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม.....	86
3.7 สรุปคำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา.....	86
บทที่ 4 การเปรียบเทียบโลกทัศน์ของสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขา.....	88
4.1 การเปรียบเทียบโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยว.....	88
4.1.1 โลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์.....	88
4.1.2 ความสำคัญของรูปร่าง.....	90
4.1.3 โลกทัศน์เรื่องผี.....	92
4.1.4 โลกทัศน์เรื่องหอย.....	92
4.2 การเปรียบเทียบโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตกลุ่ม.....	96
4.2.1 การรวมเป็นคู่.....	96
4.2.2 การเป็นลูกท้องเดี่ยวกันหรือครอกเดี่ยวกัน.....	96
4.2.3 การเป็นเผ่าเดี่ยวกันหรือพันธุ์เดี่ยวกัน.....	97
4.2.4 ลักษณะทางกายภาพของการรวมเป็นกลุ่ม.....	97
4.2.5 วิธีการที่ทำให้เกิดการรวมกัน.....	98
4.2.6 ความมากน้อยของจำนวนสิ่งมีชีวิตในกลุ่ม.....	98

	หน้า
บทที่ 5 สรูปและอภิปราชผล.....	101
5.1 สรูป.....	101
5.2 อภิปราชผล.....	103
5.3 ข้อเสนอนะ.....	108
หนังสืออ้างอิง.....	109
ภาคผนวก ก.	113
ภาคผนวก ข.	125
ภาคผนวก ค.	168
ประวัติผู้เขียน.....	181

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 คำลักษณนามเดี่ยวในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา.....	23
ตารางที่ 2 คำลักษณนามกลุ่มในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา.....	51
ตารางที่ 3 การจำแนกมนุษย์ออกจากสิ่งมีชีวิตอื่นในภาษาชาวเขา ที่ปรากฏในการใช้ลักษณนาม.....	87
ตารางที่ 4 สัตว์ที่จัดไว้ในกลุ่มเดียวกับสิ่งของรูปทรงยาว.....	89
ตารางที่ 5 สัตว์ที่จัดไว้ในกลุ่มเดียวกับสิ่งของรูปทรงกลม.....	90
ตารางที่ 6 สัตว์ที่จัดไว้ในกลุ่มเดียวกับสิ่งของรูปทรงแผ่นแบน.....	90
ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่าง เรื่องของแยกสิ่งมีชีวิตเดี่ยว ของผู้พูดภาษาชาวเขา.....	91
ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่าง เรื่องเกณฑ์การจับกลุ่มสิ่งมีชีวิต ตามการมองของผู้พูดภาษาชาวเขา.....	97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยวในภาษาล่าหู่.....	27
ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตในภาษากะเหรี่ยงสะกอ.....	33
ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยวในภาษาม้งดำ.....	37
ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยวในภาษาเมี่ยน-เฮ้า.....	43
ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยวในภาษาอะข่า.....	48
ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดี่ยวในภาษาลีซู.....	50

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย